

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foie apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
edată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește șoaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 12 Martie 1910.****Numărul 11.****Politică de naționalități.**

Am arătat într'un alt număr al foii noastre, că punctul culminant în criza actuală politică îl formează chestia de naționalități din Ungaria. Și am zis atunci, că viitorul și evoluția Ungariei e legată de aceea, că oare cum se va rezolvi chestia de naționalități și cum vor fi bărbații conducători ai Ungariei în stare să potolească șovinismul intolerant, ce azi bântuie în politica și societatea maghiară. Incordările în privința aceasta sunt astăzi de așa, încât trebuie să vină acel barbat, care se pună capet acestei politici șoviste și în butul tuturor preocupărilor ungurești, se condamne șovinistul excusivist pe toate terenele, căci altcum crizele politice în Ungaria se vor ține lanț și rezolvirea lor pe timp îndelungat va fi cu neputință. Orb e, celce nu vede, că ținuta Vienei cu privire la postulatele ungurești e în strânsă legătură cu politica de naționalități de până acuma a tuturor guvernelor ungurești. Că din ce guvernele mergeau mai departe pe calea exclusivismului, din aceea simțiau bine în Viena, că în felul acesta naționalitățile nici când nu vor putea fi câștigate pentru așa zisul punct de vedere maghiar.

Și pe când maghiarii se linișteau pe sine, că în urma măsurilor luate chestia de naționalități e aproape rezolvită, că în mare parte nici nu e chestie politică, ci mai mult polițială și de siguranța publică, deci făcând acasă pace și liniște pot pretinde acum cu toată puterea în Viena rezolvirea postulatelor ungurești, în Viena erau foarte în curat cu pacea de acasă. Rând pe rând au căzut unul după altul guvernele partidului liberal, neputând ține piept cu opoziția kossuthistă, care îmbărbătată în mare parte și de ținuta șovăelnică a liberalilor, eră în dreapta convingere, că este

timpul cel mai oportun, de stoorce dela Viena banca autonomă, limbă de comandă și teritor vamal independent. În fața acestei porniri năvalnice a kossuthismului, Viena rămâne tot mai zăpăcită și se pare învoită a face toate concesionile, numai armata, limba de comandă să rămână neatinsă, ca nu cumva prin aceasta să se tulbure unitatea armatei. Incurajată acum opoziția de aceasta ținută neexplicabilă a Vienei și prinzând inimă chiar și o parte din partidul dela guvern, au crezut cu toții, că sunt pe calea cea mai bună, de a căpăta tot, drept aceea o parte din partidul liberal părăsește guvernul de sub contele Tisza István și să alătură la opoziție. În urmă chiar și guvernul și toate partidele erau în credința sigură, că Viena va da tot, armată, teritor vamal independent, banca națională și cu aceasta pactul dualist din 67 dintre Ungaria și Austria devine superfluu, iar țara e pe calea cea mai bună de a scăpa de sub tutoratul Austriei în toate privințele.

Chiar și contele Tisza István a fost atunci de aceasta credință, și acesta i-a fost motivul principal, că și-a disolvat partidul 67-ist, iar el s'a retras de pe arena politică cugetând, că 48-iștii ieșiți în absolută majoritate la alegeri și celelalte partide, ce numai aparent mai erau 67-iste, vor putea realiza programul 48-ist, ceea ce este și azi dorința tuturor partidelor maghiare. Și pecând întreg parlamentul cerea unisono concesionile naționale, și societatea, jurnalistică maghiară întreagă cu o gură, cu o inimă se alătură la aceste cereri. S'a întâmplat, la ce nu s'a așteptat nime, că Viena — n'a cedat. Cum se poate aceasta? Cum se poate, ca un parlament întreg să ceară ceva dela celalalt factor constituțional și se nu capete? E aceasta aicea posibil? Este aceasta posibil în Anglia, în

Franța, în Spania ori în alt stat? Și totuș la noi s'a întâmplat. Cum a fost posibil? Ne da răspunsul politica de naționalități a guvernelor. Politica aceasta a înstrăinat de tot dela punctul de vedere unguresc naționalitățile din Ungaria și Viena a fost în curat cu aceasta.

Că politica culturală a unui Apponyi, cea internă a lui Andrassy, cea economică a lui Darányi, nu au putut îndulei naționalitățile, e tare natural.

Iată pentrue răsună acum altcum glasul lui Tisza la Orade în chestiunea de naționalități ca și cum am fost obișnuiți până acuma. Țsta e motivul principal, că nu a făcut — cel puțin la aparență — dupăcum au făcut înaintașii săi, cari în tractarea chestiei de naționalități au licitat tot mai la deal unul cu altul, căci aceasta temă eră cea mai potrivită de a vâna după popularitate. El singur a fost dela Francisc Deac încoace, care a cutezat să urce tribuna și se zică, că sunt anumite hotară în șovinism, că cei-ce nu vorbesc limba maghiară încă sunt cetățenii acestei patrii, că politica de naționalități a guvernelor a fost greșită, iar a coaliției a fost perimejdioase chiar, și grija guvernelor trebuie să fie, ca și cetățenii de altă limbă să se afle și simțească bine aici.

Tisza, ca mare bărbat de stat ce este, vede foarte bine, că lupta dintre magiari și Viena pe deoparte și magiari și Austria pe de altă parte e departe de-a fi rezolvită, și că după acest amistițiu scurt se va da din nou cu toate armele, cu toate puterile aceasta luptă, care iară va trebui să concentreze se adune în tabăra sa pe toți maghiarii. Și ca aceasta a doua luptă, care are să urmeze matematiceste, să nu fie tot așa de zădarnică, tot așa de fără folos ca cea dintâi, va trebui ca ei să angajeze și naționalitățile la ea, fără de cari

magiarii nu se pot gândi la isbândă, dupăcum s'a văzut în luptele coaliției apuse, cari toate au fost zădarnice. De aici vorbele dulci ale lui Tisza István, adresate naționalităților și în special românilor în vorbirea dela Orade. De aici dorința lui, că partidul român ca atare se înceteze, și românii să se angajeze pur și simplu la politica guvernului luptând sub flamura aceluia în orice direcție va fi lipsă.

Vorbirea lui Tisza a fost astfel mai mult un eflux logic al împrejurărilor politice în care ne aflăm decât convingerile, deși târzie, dar în sfârșit convingeri ale bărbatului de stat. Căci dacă Tisza a vorbit într'adevăr convins, că chestia de naționalități a fost greșit tratată de guverne și că aceasta se va putea rezolvi numai pe baza echității depline, noi am fi cei dintâi, cari l-am felicitat. Dar atunci cum să ne explicăm contradicțiile acelea isbitoare, ce rezultă din vorbirea lui cu privire la politica viitoare „națională“ a guvernului și pacea cu naționalitățile? Că proclamând „ideia statului național maghiar unitar“ cum se poate aceasta aduce în armonie cu dreptul naționalităților de a ține la limba, naționalitatea lor, pe care le-a accentuat Tisza în vorbirea sa, noi nu ne-o putem explica. Cel puțin așa după

cum s'a interpretat idea statului național până acum — nu. E de parte însă de noi de a retăcea impresia bună ce au făcut-o acelea enunțiațiuni dela Oradea-mare, dar nu vom retăcea nici teama noastră, că fiind acelea enunțiațiuni cu politica maghiară pentru viitor în contradicție, care politică zice Tisza că va fi tot așa de „națională“ ca până acum, să nu fie mai rea rățacirea din urmă, ca cea dintâi. Căci dacă Tisza ar fi avut într'adevăr de gând să dea o nouă îndrumare în politica de naționalități a guvernului, atunci ar fi trebuit să se extindă și asupra unor fenomene, ce s'au ivit în politica ungurească mereu. Ar fi trebuit să răspundă, că oare aproabă preste tot politica culturală față de noi a guvernelor de până acum și în special ține de admisibil, ca noul ministru de culte se calce tot pe urmele lui Apponyi? Ține oare de echitabilă politica de proprietate inaugurată de partidul liberal de odinioară și urmată la extrem de Darányi cel de ieri? Ce păreri are cu privire la acțiunea de scăpare, ce guvernele o au întreprins și o susțin față de secui în raport cu cele 2000 cor., ce ministrul Darányi le-a trimis în Bihor în țara lui Tisza, ca să aline foamea românilor de acolo?

Tot ca până ecuma va urmă

guvernul în politica de colonisări? Ce intenționează a face guvernul, ca tinerii români să fie atrași pe carierele statului mai cu dinadinsul? Un singur lucru pozitiv a spus Tisza, că ordinațiunea lui Apponyi va fi revocată. Noi zicem, e de lipsă o schimbare de sistem pe toate liniile. E de lipsă ca ținta statului maghiar, să fie bunăstarea materială și înaintarea culturală a tuturor cetățenilor lui. Ca toți să se afe într'adevăr bine și să nu se simtă aici nime nici desconsiderat, nici desprețuit, nici asuprit. Aceasta e politica pe care o așteptăm noi naționalitățile dela guvern și dela Tisza István. Ia-o aceasta Tisza în programul sau și aiba curajul a și lupta pentru ea. Spună că în chestia naționalităților programul guvernului e legea creată de Deák Ferencz, că se va executa această lege cu toată liberalitatea și echitatea și atunci fie sigur Tisza că nu va fi român, care să nu binecuvinte aceia politică. Atunci într'o tabără vom fi cu toții și vom lupta umăr la umăr pentru bunăstarea, înflorirea acestei țări, mama dulce a tuturor. Și nu uita Tisza că chestia de naționalități e azi piatra unghiulară în politica ungurească și cel-ce a rezolvit-o acela a întemeiat Ungaria din nou.

FOIȚĂ.

La mănăstirea Cozia.

Din vre-o zece, câți ne-am înțeles să facem o excursie în țara românească, am rămas doi. Am plecat atâta câți am rămas, să cunoaștem mai deaproape aceea țară, despre care așa puțin știam și și acest puțin eră mai mult rău decât bine. Am plecat cu convingerea în suflet, că mergem în Balcani, nu tocmai în Macedonia, căci lustrul acel modern îl va avea cel puțin lumea oficială și aci dar în definitiv în Balcani. Și deși nu am putut face calea aceea, ce ne-o propusem, din motive neatârnoare de noi, dar atâta cât am stat și călătorit, am studiat și scrutat — mărturisim am rămas foarte surprinși. Departe de a fi în Balcani. Preste tot partea oficială se prezintă splendid. Că se fac eforturi ca și societatea să-și ia partea ei pentru a realiza intențiunile statului, de a creă pretutindenea cea mai desăvârșită așteptări, e ceva natural. Celce a petrecut mai mult în țară, de bunăseamă că se va reîntoarce foarte satisfăcut de cele ce văzuse și experiase acolo.

Stabilisem terminul de plecare pe o zi, din jumătatea a doua lui August. Timpul ne-a fost favorabil și așteptam cu nerăbdare se trecem preste cele multe formalități dela vama din Porcești.

Când în sfârșit trenul se puse în mișcare mai aruncărăm încă odată privirile noastre preste șesul frumos, ce se întinde de aici dela poalele munților până departe la Piatra Ciurului, ce astăzi se zice — Olthid. Un șes acesta ca o grădină frumoasă. În depărtare se văd satele, cum să aștern unul după altul pe amândoi țărmii Oltului și biserică mari de piatră, albite de var și de raze de soare își ridică turnurile ascuțite cătră cer. De după satele țărmului drept se ridică spinarea aceia uriașe de dealuri, ce ca un lanț se întinde de-a întreg cursul Oltului până la obârșie. Bogate păduri de stejar le acopere și cum suflă și vântul ușor de avecernie, șe văd strălucind culmile lor până la noi, la poalele muntelui.

Cufundați cu privirile, cu gândul în icoana acestui ținut fermecător, nici nu băgarăm de seamă, că trenul ne duse departe și aleargă acum în șerpuite pe țărmul îngust al Oltului. În stânga noastră se ridică munții dela picioarele noastre și până la nori, iar în dreapta Oltul, tovarășul nostru, grăbește cătră graniță. Priveliștea devine tot mai sălbatică și razele soarelui, joacă în mii și mii de clipiri pe undele grăbite ale Oltului. Coloarea negrie a pădurilor de pe coastele munților, umbrele mari, ce le aștern norii întinși pe vărfuri, își cearcă și ele locul lor în jocul miilor de colori, ce vibrează în văzduhul acestui ținut. Și din ce ne apropiem mai tare de Boița, de aceea se încheie

și munții mai bine. Din șesul Oltului de abia mai rămâne o limbă îngustă, căci din dreapta tăbăresc acum munții Tălmăcelului, și ai Sadului, ca și când ar fi voind să se bată în capete cu munții din stânga Oltului.

Pășuni bogate zării pe vărfurile acestor munți și puncte mici albe strălucesc la marginile unde se gată pădurile. Sunt stâni, șuri de adăpost pentru oameni și vite.

Ca glasul unui tulinic îndepărtat, ne vine în urechi sunetul dulce, somnoros a unui clopoțel dela biserică. Suntem la Boița. Trenul de abia așteaptă până ce se coboară cei trei boiceni, cari trebuiesc să treacă cu luntrea cătră casă. De abia la o cotitură ti mai zăzim în portul lor cu brâne roșii și călțuni scurți așa de asămănător Valcenilor din țară.

Trenul nostru merge acum pe strâmtoarea îngustă al țărmului stâng, iar colea preste Olt, la picioarele altor munți, merge alături cu noi drumul de țară. Un turn colorat roș și niște ruine vechi ne arată sub Boița, că aici e „turnul roșu“, de unde pasul acesta și-a luat numirea. Aici a fost și vechea graniță, care însă pe încetul a fost împinse tot mai în spre miazăzi. În curând nouă ziduri surpate arată granița de mai târziu, care asemenea a fost părăsită ca hotarul dintre acestea două țări să ia mai la vale o altă linie demarcativă. Astăzi e și mai la vale, și granița e și mai spre România, acolo unde niște case, câțiva oficanți și finanți se ivesc în calea

Theatròn politicòn.

(Priveliştea politicăscă).

(Continuare).

Aceste cuvinte turburau şi pe însuşi împăratul David; căci toată ziua vărsă lacrimi ca o gărlă şi de câteori îşi aducea aminte de nelegiuirea ce făcuse, isvoare de lacrimi curgeau din ochii săi. Acestea lacrimi în toată viaţa lui nu i-au lipsit din ochi, pentru care le şi numia pâne, zicând: „Făcutu-s'au mie lacrimile mele pâne, când îmi zicea în toate zilele, unde este Dumnezeuul tău?” Căci nimic nu este mai într-buiniţat între cele de mâncare decât pânea; şi nici la dânsul nimic n'a fost mai necontenit decât durerea şi lacrimile pentru păcatul ce-i întristă sufletul. Prea bine i-a zis pâne, fiindcă precum pânea însoţeşte pe toate celelalte bucate, aşa şi plângerea la dânsul însoţea pe toate celelalte dureri.

Pâne cu adevărat; căci după cum pânea este o hrană la toţi de obşte, aşa şi David plângea înaintea tuturor de obşte, pentru că înaintea obştii şi greşise. Cătră acestea o făcea astfel dacă s'ar fi întâmplat să-i răvnească cineva pe când a păcătuit, să-i răvnească şi acum pe când se pocăieşte. Acest împărat vrând să ne arete, că el cu cât plângea, cu atât mai mult se adăuga întrânsul setea lacrimilor, numeşte lacrimile pâne, iar nu apă; ca cum ar fi zis: „Greşit-am mai mult decât se cade lui Dumnezeu celui fără de sfârşit; de aceea voi plânge fără de sfârşit.”

Durerea cea pentru păcate niciodată nu se săvârşeşte. El se pare a fi avut de semu pe coroana împărăţiei crocodilul, pentru care scrie Pliniu, cu cât trăieşte, tot creşte şi cu inscripţia pe dânsul: „Semnul durerii noastre.”

Lângă acesta, floarea numită Amarandon, adecă nevestejită, care puindu-se în vas cu apă, niciodată nu se vestejeşte.

David adese zice: „Şi întru mine ce sunt încunjurat cu apele lacrimilor, nu se va vestezi durerea inimii mele pentru greşala ce am făcut cătră Dumnezeu.” În tocmai ca cum ar fi zis împreună cu cuvântul acela al Academii: „Viaţa mea înfloreşte cu lacrimi.”

Drept aceea: „spăla-voi în toate nopţile patul meu, şi cu lacrimile mele aşternutul meu voi udă.” Aci foarte înţelepţeşte a unit patul cu aşternutul. Prin pat arată batjocura şi preacurvia ce a făcut patului celui străin; iar cu aşternutul cel împărătesc, arată călcarea dreptăţii; fiindcă întrânsul a dat hotărârea morţii nevinovatului Urie.

La cele mai multe neamuri vechi fiind obiceiul, ca în locul, în care făcea cineva greşală, într'acelaş să se şi pedepsească, David îşi făcea el însuşi răsplătire, şi pentru că această greşală era cunoscută şi poporului, de aceea el plângea pretutindinea cu amar, ca să facă tuturor văzut semnul pocăinţii sale. Plângea în aşternutul împărătesc zicând: „cu lacrimile mele voi udă aşternutul meu.”

Plângea în pat şi zicea: „Spăla-voi în toate nopţile patul meu.” Plângea la masă zicând: „făcu-tu-mi-s'au lacrimile mele pâne.”

Plângea pe drumuri şi zicea: „Isvoare de ape au isvorit ochii mei.”

Enripide zice, că nu este iertat unui împărat să plângă, fiindcă nu este cuviincios a se uni tânguirea cu mărirea. Împăratul David însă, nu plângea pentru pierderea vre-unei cetăţi, sau pentru că a fost învins la vre-un război, sau că a căzut în robie; ci pentru că s'a păgubit de daruri dohovniceşti, pentru că a pierdut darul lui Dumnezeu şi cinstea dreptăţii; în sfârşit, pentru că şi-a spurcat sufletul cu răutăţi.

Iată pentru ce uitând vrednicia cea împărătească, s'a predat plângerii şi lacrimilor; şi n'a încetat în toate zilele vieţii sale a se tângui.

drumului de ţară umblând în daraverile lor. Aici e azi graniţa de pe malul drept al Oltului. Preste graniţa din stângă trecem îndată cu trenul. Un pod de fier cu două pietri de beton şi un fluier îndelungat ne aminteşte că trecem pe pământ străin, pe pământul României. Munţii se ridică din lăcătul apei şi până la cer şi drumul de fier a trebuit să fie tăiat în coastele de piatră a acestor stânci uriaşe, acoperite cu pădure. Pe ţărnişul drept şerpuieste de abia având loc şi drumul de ţară, zidit ici colea şi îngrijit bine — precum sunt toate drumurile României. Soarele stă aproape de apus şi de umbrele mari de abia îl puteam prinde la câte o cotitură a trenului în ochi. La picioarele noastre curge Oltul spumegând, prins într-o alvie de stâncă. Aici e numai adevărat râu de munte. Ici colo se lăţeşte şi iarăş se adună ca un pârâu, coteşte dela stâncă la stâncă ferindu-şi cu grije apele sale şi învalundu-le ca o mama bună copiii.

În urma noastră se văd munţii, Carpaţii ţării Româneşti, ca nişte căciuli uriaşe, aşezate deavalma şi tugiuate în sus. N'am văzut vârfuri goale, păşuni întinse, ca la noi. Tot muntele e o pădure, o podoabă. Căci pădurea e o podoabă, cea mai desăvârşită podoabă a pământului. Durere, că poezia aceasta, ce a sădit-o Dumnezeu pe plaiurile acestea, o întunecă ici colea negrija strigătoare a pădurilor, ce se resimte mereu. Preste vârfuri nu resuflă desimea frunzişului nici

verdeata negrie a pădurilor noastre, iar ierbele mari şi crengile, ce se împletesc şi se lasă până în faţa pământului şi dau atâta farmec pădurilor noastre, aci de abia le vedem. Câte o văcută se vede ieşind din pădure şi coborând cătră apă, semne că ne apropiem de locuinţi omeneşti.

În curând să lărgeste orizontul un fluier — Căineni. O staţie mică; cu oficiu de vamă. Uniforme nouă, jandarmi de graniţă şi mai altă vorbă românească. Satul e mai la vale sub o răpă urâtă, despoiată de arbori, care strigă după împădurire. De altcum totul e îngrijit. Formalităţi de trecere ca şi la Porceşti. La un ceas ne-am suit în trenul României C. F. R. şi am plecat mai departe. Vagoane nouă spaţioase şi luminoase. Alt aer ca în vagoanele noastre infundate, greoaie, fără gust şi întunecoase. Şi alţi pasageri. Aştia nu-s scumpi la vorbă ca noi. Câte trei patru vorbesc deodată în graiul lor speţial, uşor. Şi nu te lasă până nu te atrag şi pe tine în sfera lor de conversaţie. Când mai simt depe vorba ta că eşti şi transilvănian î-ţi dau atunci mare atenţiune. Indată vorbesc mai cu sială şi parecă caută cuvintele cum să-ţi arete toată dragostea lor. De unde să găseşti pasageri de aceştia pe trenurile noastre? La noi fraţii de aceeaş mamă de au încredere unul în altul, dar străinii Doamne apără.

(Va urma).

Un oare care ritor vestit propoveduind laudele lui Iffestion, unul din cei mai iubiţi prietini ai împăratului Alexandru, zicea adese: „pentru cel mai inbit niciodată nu zic din destul.” Împăratul David, pe când se află în pocăinţă, adeseori strigă oftând: „pentru greşala ce am făcut cătră Dumnezeu, şi pentru pilda cea rea, cu care m-am arătat supuşilor mei, voi plânge ziua şi noaptea şi niciodată nu va fi din destul.”

Este adevărat, că stăpânitorii ce ţin cârma şi şed sus dinapoia corăbii îndreptând pe ceilalţi, sunt datori a da seama cu deamăruntul pentru tot poporul cel încredinţat lor.

Ei se vor munci fără de milă, dacă nu-l va cârmi bine, şi nu-l va aduce la o mai bună vieţuire şi fericire. Este dar stăpânitorul dator să iubească cu dinadinsul osteneala şi sârguinţa, cugetele cele bune şi dreptatea; iar pe cele rele şi nedreptatea să le depărteze cu totul dela sine. Tot asemenea vor urma şi supuşii lui; căci orice fel de vergi însemnă Iacob şi le băgă în apă, tot acel fel de mici naşteau şi oile ce le vedea.

Mai iată o pildă din istoriile vechi:

O femeie foarte frumoasă şi albă, a născut odată un copil foarte urât şi negru ca un arab. Această ciudată întâmplare a făcut-o cunoscută marelui Albert, rugându-l să i-o desluşască. El cercetând pricina a găsit în iatacul său, camera ei de culcare o icoană a unui arab, la care privea femeia, când se culcă cu bărbatul său şi îndată a strigat zicându-i: O femeie! iată tatăl fiului tău.

Astfel se întâmplă şi la supuşii cu stăpânitorul, căci ce fel îl văd făcând, astfel fac şi ei.

În sfânta Scriptură la ori câte locuri se vorbeşte de întunecarea soarelui, urmează nedespărţit şi întunecarea lunii şi a stelelor zicând: „stelele cerului şi orion şi toată podoaba cerului lumină nu vor da şi se vor întuneca răsărind soarele; şi luna nu va da lumina ei. Soarele şi luna împreună se vor întuneca şi stelele vor ascunde lumina lor. La sfârşitul veacului soarele se va întoarce întru întunerec şi luna în sânge.”

Un stăpânitor se înşală foarte mult crezând, că şi de vieţuieşte el în răutăţi, dar îşi ascunde faptele cele necinstite şi astfel crede el, că nu pricinuieste nici o vătămare supuşilor săi cu pilda sa; — însă vestea pătrunde până şi cele mai ascunse ale unui stăpânitor şi descopere toate cele tainuite.

Nici singurătatea, nici întunerecul nu poate să fie necunoscute poporului faptele unui stăpânitor, mai vârtos cele rele. Lumina cămăuirii le face pe toate învederate şi tuturor cunoscute. Iată pentru ce poezii vechimii au zis: că adevărul este fiul vremii şi al pomenirii, fiindcă de se şi ascunde vreodată, dar cu vreme iese la lumină.

De vom ceti istoria lui Tacit, vom vedea, că oamenii au putut afla până şi cele mai ascunse unghiuri ale curţii împărăteşti din Romă. De ce folos dar, a fost lui Tiberiu aceea vicleană făţărnicie?

Ce i-a folosit aceea ascundere şi singurătate în care îşi făcea poftetele cele preste fire şi nesăţioase? Toate s'au descoperit, mai virtuos după ce s'au stricat acelea zidiri tainice şi istoria le încunoştiinţează cătră toată lumea, şi în ziua de astăzi.

Salustius scrie către Cezar următoarele cuvinte: „Cei ce trăiesc întru întunecul prostimii și ascunși în mulțimea celor de rând, sunt iertați la multe din faptele lor; ei deși vor greși, dar prea puțini știu, sau prea puțini se supără; iar greșelile celor ce cârmuiesc, toți le aud și le văd până și pe celea mai mici.“

Treapta stăpânirii are o natură prea ciudată, pentrucă nu rabdă nici un lucru ascuns. Un om de rând poate prea lesne să-și ascundă răutățile, pentrucă nimeni aproape nu i-le bagă în seamă; iar un stăpânitor este cu neputință, pentrucă orice va face și orice va zice, sunt văzute și auzite de toți, ca cum ar fi pus într'un loc înalt și înaintea ochilor tuturor oamenilor. Iată pentruce un stăpânitor se cuvine să aibă mare îngrijire de a nu se face supușilor săi povățuitor spre răutăți, nici să tragă spre moarte cu pilda lui cea rea; pe aceea, ce este dator a-i trage spre viață. El va săvârși prea lesne datoria lui, de se va arăta lumii ca o oglindă, însoțit cu dreptatea, buna credință, blândetea și celealalte bunătăți.

Palatul împărătesc se cuvine a fi biserica lui Dumnezeu, ochiul înțelepciunii, cumpăna dreptății, scaunul bărbății, organul minții celei întregi, pilda cinstitii, lumina dragostei, izvorul darurilor bune, ceata muzelor, catedra ritorilor, lăcașul filozofilor și teologilor, adunarea înțelepților, răsplătirea celor învățați, sprijinirea celor asupriți, masa celor săraci, nădejdea celor buni, scăparea celor nevinovați; și tuturor ticăloșilor întărirea foarte paznică.

(Va urma).

D. Pilița.

Biserica română unită din București. Primim la redacție o broșură scrisă în românește de I. P. Sf. Sa Arhiepiscopul catolic al Bucureștilor: „Clădirea bisericii române unite din București,“ dedicată „binefăcătorilor bisericii sfântului Vasile.“ În broșură ni-se spune amănunțit istoricul clădirii acestei biserici, a carei clădire eră într'adevăr o datorință apostolică.

Biserica s'a clădit în cel mai curat stil românesc, în stilul lui Ștefan cel Mare, care împodobește cele mai frumoase biserici, ce se găsesc în Moldova și Bucovina. Mulți dintre cetitorii noștri vor fi citit articolul scris cu multă pricepere în „Gazeta Transilvaniei“ despre „biserici în stil românesc,“ ori notița scrisă de dl Tzigara-Samurcaș în „Convorbirile literare“ despre biserica unită din București. Fiind dl Tzigara-Samurcaș unul dintre cei mai buni conșcători ai artei noastre naționale, publicăm aici părerea Dsale: „In afară de satisfacția foarte legitimă, ce s'a dat fraților noștri de a avea un Templu al lor în Capitala României, trebuie să ne mai bucure, din punctul de vedere special al acestei rubrici. (Cronica artistică. Nota Red.) și faptul, că Bucureștiul s'a îmbogățit cu un monument, care-i face cinste. Biserița clădită de dl arhitect N. Ghika, deși foarte mică și din material foarte ieftin, este însă foarte plăcută prin simplitatea sa și prin fericita armonie a proporțiilor. E una din cele mai fericite reminiscențe a splendidelor biserici ale lui Ștefan cel Mare“ (Convorbiri literare Nr. 1—1910 pag. 95, 96).

Din broșură vedem, că numai clădirea bisericii e isprăvită și aranjamentul absolut necesar pentru săvârșirea cultului dumue-

zeesc. Lipsește deci pictura și aranjamentul interu, ce sperăm să se facă cât mai curând, și tot în stilul lui Ștefan cel Mare.

Și până atunci suntem foarte recunoscători I. P. Sf. Sale Arhiepiscopului Netzhammer, nu numai că a clădit acest locaș dumnezeesc credincioșilor săi uniți din București, ci și pentrucă l-a clădit în cel mai frumos stil românesc I. P. Sf. Sa poate fi mândru de biserica aceasta.

Suntem informați, că din broșura aceasta, în care se găsesc și planurile și trei fotografii de ale bisericii, s'a trimis mai multe exemplare fiecărui Ordinariat din provincia mitropolitană. Ne-am bucură foarte mult, dacă arhitecții noștri ar construi cât mai multe biserici în acest prea frumos stil al lui Ștefan cel Mare.

Ps. La sfârșitul broșurii se spune, că slujba în biserică — Dumineca și în sărbători — se începe la 8^{1/2} a. m. utrenia, 9^{1/2} liturgia și predica. Preotul bisericii e părintele Dr. Ioan Bălan, locuște în București str. Esculap 5.

Părăstas pentru Aug. Bunea în Viena. La un frumos act de pietate a asistat Dumineca colonia din Viena.

S'a celebrat adevă și aici părăstas pentru neuitatul și marele apostol al Românilor — Dr. Augustin Bunea. — Avisul despre oficierea părăstasului Pa dat societatea meseriașilor — Clubul Român —, iar Români din Viena în număr aproape complet, au grăbit să ia parte la această solemnitate funebră. Pe lângă multe dame și numeroși domni din colonia română au asistat în corpore, comitetul societății bisericești gr. or. române, societatea academică — România Jună — și Societatea meseriașilor — Clubul Român. — Afluența neobișnuit de mare a participanților e și explicabilă, deoarece fiștecarele Român de aici s'a grăbit, ca și prin prezența sa să aducă un mic prinos de recunoștință și venerațiune marelui bărbat al neamului românesc.

La oarele 9^{1/2} a. m. eră plină biserica „Stiftskirche“ de pe calea Mariahilfer de un public distins, în a cărui prezență harnicul preot gr. cat. Dl. Dr. I. Florian cu o deosebită solemnitate a oficiat părăstasul. Răspunsurile le-a dat un cvartet compus din Dni Dr. V. Cioban, I. Crișan, S. Mărcuț și Gheorghescu, cari ne-au înduioșat prin precisitatea executării și frumuseța cântărilor funebre din compozițiile părintelui Cunțan.

Punctul de culminație al acestei serbări pioase însă la format escelenta predică a Dlui Dr. I. Florian. Dânsul cu o vervă oratorică, într-un limbaj dulce și în termeni aleși ne-a descris pe marele și neuitatul Bunea, carele întreaga sa viață și activitate de-o ne mai pomenită vigoare a pus-o în serviciul bisericii sale și al binelui obșteșc românesc.

Adânc emoționați am ascultat cu toții acest panegiric magistral, prin care Dl. pâr. Dr. Florian cu distinse figuri oratorice, asămănări foarte potrivite și argumente puternice a dovedit, că neuitatul Bunea — acest modest canonic — n'a fost numai unul dintre cei mai de frunte bărbăți ai bisericii unite române, ci a fost un adevărat erou al gândirei și muncii, carele cu personalitatea sa extraordinară a trecut peste marginile bisericii sale devenind al tuturor Românilor.

Cumcă în veci regretatul Bunea într'adevăr n'a fost numai al bisericii sale, ci al tuturor Românilor, s'a documentat și la părăstasul acesta la care au participat aproape toți Români din Viena — fără deosebire de confesiune, ce pe aici de fel nici nu se cunoaște.

Sub impresia admirabilului panegiric și înduioșati de frumoasele cântări funebre am părăsit biserica implorând dela Dumnezeu odihnă vecinică pentru acest tipic reprezentant al celei mai puternice energii naționale, carele în întreaga sa viață, fără repaos a muncit la ridicarea națiunii noastre din miseria ei culturală și politică.

Odihnească în pace și memoria în veci binecuvântată să-i fie!

Dr. L. Popoviciu.

Dela comitat. Luni s'a făcut la Aind instalarea noii comite suprem al comitatului nostru dl Szász Iózsef. A luat parte lume multă, kossutisti s'au abținut dela această serbare, în schimb în fițuicele lor, publică continue invective contra noului comite, și-l prezintă în chip tendențios, ca pe prietinel cel mai mare al Românilor. Dacă ar fi însă sinceri s'ar fi putut convinge din cuvântul de salut, pe care distinsul nostru deputat dl Dr. Iuliu Maniu l-a adresat în numele nostru, că noi numai până atunci avem încredere în el până când va lucra din răspuțeri pentru binele și prosperarea tuturor locuitorilor din acest comitat, cum și pentru înaintarea lor culturală și economică. La din contră pe Români îi va avea de contrari, dar contrari cinstiti, cari și vor spune cu toată sinceritatea cuvântul, luptând contra lui numai cu armele legali. După instalare, o mică deputație, în frunte cu pâr. prepozit l-a salutut în numele bisericii unite. S'a dat apoi banchet, la care dintre Români numai câțiva au luat parte.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj.

Raportul Consiliului de direcțiune asupra gestiunei anului 1909.

Onorată adunare generală!

Raportul nostru despre mersul afacerilor în anul 1909, este următorul:

A. Ședințele.

Consiliul de direcțiune anul trecut a ținut 4 ședințe, în cari nu s'au tractat decât afacerile curente: primirea membrilor noi revederea socoților și luarea dispozițiilor de lipsă față de restanțieri.

B. Membri.

Reuniunea, cu finea anului 1908 numără 342 membri. În decursul anului s'au primit 24 membri noi, au repausat și repășit 30, au rămas la sfârșitul anului 336 membri.

Erezii membrilor decedați au primit sumele statorite prin §. 16

C. Avera.

Avera constă din a) taxele de înscriere de câte 2 cor. 60 fil. b) din suma de 60 fil. solvită la decedarea unui membru, precum și c) din suma, ce rezultă din subtragerea alor 10% din ajutoarele date ereziilor celor morți.

Sumele de sub a) și b) formează fondul general de ajutorare, iar celea de sub p. c) formează fondul de rezervă.

Avera societății a crescut în anul trecut cu Cor. 948 15. cum apare din tablou

despre circulația casei în anul 1909 unde se vede, că percepțiunile fondului general au fost de Cor. 2831.93 iară erogațiunile de Cor. 1883.77 starea actuală a fondului e de Cor. 3286.36.

Fondul de rezervă are Cor. 648.66.

D. Propuneri.

Prezentând acest raport rugăm Onorabila adunare generală:

- a) a lua știre aprobătoare acest raport.
- b) a da absolut Consiliului și casarului pentru gestiunea anului 1908 și
- a) a decide asupra celorlalte propuneri dela ordinea zilei.

Blaj, din ședința conziliului de direcțiune ținută în 4 Martie 1910.

A. C. Domșa,
director

V. Muntean,
notar.

Circulația Casei în anul 1909.

Intrate.

1. Sald din 1908	2986.86
2. Taxe de înscriere	75.40
3. Incasări	2472.80
4. Reținuți pentru fondul de rezervă	152.15
5. Interese după depuneri	131.69
6. Suma intratelor	<u>5818.90</u>

Eșite.

7. 13 ajutoare	1521.50
8. Cassarului și incasatorului pe 1909—10	320.—
9. Chirie	30.—
10. Părăstas	6.—
11. Tipărituri	6.27
12. Sald la 1910	3935.13
13. Suma eșitelor	<u>5818.90</u>

Avere.

14. Fond de rezervă	648.66
15. Profit curat	3286.47
16. Suma averii	<u>3935.13</u>

Blaj la 31 Dec. 1909.

Aurel C. Domșa, Vasile Suciu,
director. cassariu.

S'a revăzut și aflat în ordine:

Blaj la 4 Martie 1910.

Comitetul de revizuire:

Dr. Laur. Nestor, Aug. Caliani,
Rudolf Rițiu.

A V I Z I

Fruntașii români din comitatul Albei-Inferioare în vederea luptei electorale a situației politice și a conferinței naționale, au hotărât, ca în 29 Martie st n. 1910 la 11 oare a. m. în Alba-Iulia să se țină o mare adunare poporală din întreg comitatul.

Și până când să v'a publică programul adunării, rugăm pe toți intelectualii a lua parte la aceea adunare a lucra pentru reușita adunării, și să stăruie din toate puterile, ca la aceea adunare, din comune mai depărtate, cel puțin doi, din comunele mai apropiate, câți mai mulți țărani să ia parte.

Comitetul.

† CAROL LUEGER. (1844—1910).

La încheierea acestui număr primim știrea dureroasă despre trecerea din viață a primarului din Viena. Catastrofa era inevitabilă, după îndelungatele suferințe, prin cari a trecut decedatul în zilele din urmă.

Ou el s'a mutat la cele veșnice un sincer prietin al Românilor, un fervent apărător al creștinismului, un declarat dușman al politicii maghiare.

Prietinia aceasta datează din 1892, când memorandumii au făcut cunoștința acestui bărbat distins, pe vremea când partidul creștin social austriac, atât de puternic astăzi, se luptă cu greutatea începutului.

Prietinia a fost firească și a trebuit să dureze, căci avea temeiul în comunitatea sentimentelor și aspirațiunilor: religiozitatea și dinasticismul.

În cursul strălucitei sale cariere, decedatul a dat totdeauna dovezi de simpatia ce o avea pentru noi, extinzând-o și asupra fraților din Regat, ridicându-și cuvântul în presă și în parlamentul austriac, de repetite-ori, în favorul cauzei române.

Moartea lui ne atinge cu atât mai dureros, cu cât sunt așa de puțini oamenii mari de talia lui Lueger și, mai ales, așa de puțini prietini ai cauzei române, prietini devotați și de o greutate hotărâtoare, ca aceea a decedatului.

Ne rezervăm și nouă un locșor, în convoiul ce întovărășește osămintele celui mai agrig patriot al Vienei — și ne descoperim capetele cu evlavie la groapa unuia din puținii prietini adevărați cu care ne-a dăruit Dumnezeu, în mijlocul atâtor elemente potrivnice.

Dela Reuniunea de Misiuni.

În 10 l. c. n. s'a întrunit comitetul Reuniunii arhidiecezane de misiuni sacre, în Blaj. Dintre membrii din afară au luat parte Preaon. Domni Dr. Ilie Dăian protopopul Clujului și Iosif Lita protopopul Biei, ceilalți escuzându-și absența. Comitetul sub presiunea Rev. Dr. Izidor Marcu canonic, ia spre plăcută știre scripta Preaven. Consistor Arhiepiscopesc Nr. 9515—1909 prin care întărește alegerea Preaon. Iosif Lita de v. prezident al Reuniunii, și-i face acestuia ovații călduroase. Totodată primește în numărul membrilor săi cu multă însuflețire pe Păr. Leon Man ieromonah basilitan priorul mănăstirii din Maria-Pócs. Primirea lui va fi supusă Consistorului spre aprobare.

În urmă încuviințează ținerea misiunii lor sacre în Feneșul-săsesc tractul Clujului, și Varviz tractul Giurgeului. Totodată ieau dispoziții pentru delegarea oratorilor, cari vor avea să conducă misiunile acelea.

Acni cari ar dori ținerea de misiuni în parohiile lor să ia de cu vreme dispozițiile necesari. Entuziasmul pentru astfel de misiuni ar trebui să fie un incendiu, mare a cărni flacări să încingă întreaga provincie mitropolitană. — Așa să fie!

Noutăți.

Fondul cultural Continuarea contribuțiilor din lipsa de spaț o vom face în numărul următor.

Pentru noua biserică din Cluj, au mai intrat, la oficiul protopopesc de acolo următoarele contribuții: George Faragó, not. pens. Cluj, Iulian Marțian, dir de bancă, Năsăud. (o acțiune „Minerva“) câte 100— Aureliu Zoicaș, preot, Iod, (Dieceza Gherlei) 50— Ioan Popiliu, preot, Marca (D. G.) 40.30 Leon Major, protopop Chiliaora (D. G.) 22.60 Nicolae Pop, preot, Grosi, (D. G.) 14.60 I. Vaida preot. Căteâu. (D. G.) 12— Petru Ostate, preot, Ökörő. (D. G.) 11.40 Emil Deac preot, Stărciu, (D. G.) 10.75 Gavril Precup și Dna Virginia n. Solomon, prof. Blaj, Laurențiu Sima, preot, Sig. (D. G.) Dna văd. Roza Solomon. Blaj, Florian Ciocan Domnin, adv. (D. G.), câte 10 cor. Teofil Bocoșiu, preot Szászeucs, (D. G.), 8— Nicolae Petru, preot, Ghurghiu, 7—

La colecta orânduită în Arhidieceză și-a luat cu cinste deosebită partea sa, Sibiiul care a trimis peste 210 cor. Iată lista contribuțiilor din Sibiiu: Iosif Sterca Șuluțiu, prezid. „Asociațiunii“, 50 coroane., Dr. Octavian Russu, avocat 30 cor., Ioan Mihăltianu, general-auditor în penz., 15 cor. Dr. Vasile Dan de Apsa, avocat, Dr. Pompiliu Isacu, avocat, Dr. Ștefan Ládai avocat, Dr. Ioan Popp, medic-colonel în penz., Nicolae Togau, paroh-protopop, câte 10 cor. Arseniu Bunea secretar al comitetului fondului grănițeresc, Văduva Carolina Codarcea, câte 5 c. Iuliu Bărdossy, insp. reg. în penz., 3 coroane. Ioan Barb, ziter, Aron Lupean, oficial militar sup. în penz. Iacob Marchiș, măestru-rotar. Paraschiva Hedu jun. câte 2 cor. Ioan Balu, proprietar, Nicolae Brașovean, capelmaistru câte 1 cor. Colectați cu discul în biserică cor. 22.42. Cassa bisericii gr.-cat. cor. 20— Suma totală 210 coroane 42 bani, care s'a trimis la administrația centrală capitulară din Blaj.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință:
Vergură Maria de Mariaczell,
în decurs de 30 de ani într'atât
s'au răspândit încât nici într'o
casă nu pot lipsi. Cu neajuns
efect se folosesc aceste picuri
în contra stricării stomacului, a
arsurii de stomac, a incuierii
scaunului, sgârçuiului de stomac
și cap, a vomdrii, insomniei, ane-
miei ș. a.

Se află de vânzare în toate
farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1.40 sticlă mică 80 fil.
— Pe postă se poate comanda dela farmacia
BRÁDY K. a „Magyar Királyhoz“, Bécs I.,
Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de scutință, care
reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell,
precum și la pachetarea roșie și a subscrierii,
care este copia celei de pe chipul aci alăturat

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

26

La 1561 acelaş Begner tipăreşte şi Evangelia în româneşte. Ajutorul de frunte în traduceri eră diacul Coresi şi Tudor Diacul, veniţi ambii din Târgovişte (Bian: Introducerea limbii rom. în Biserica Românilor, disc. de rec. în Acad. Rom. Buc. 1904, p. 9). După Evangelie a urmat în mod firesc traducerea Apostolului.

La 1564 se tipăreşte tot la Braşov, pe cheltuiala lui M. Forró: „Tâlcul Evangeliilor,” în care se accentuează deja ideea preoţiei universale: făcând aluzii să se lapede episcopii, preoţii şi călugării, precum fu ordul ăstora ca atare lăpădat la protestanţi (Dr. Bunea V. E. p. 37); ba iasă chiar cu arama pe faţă, când declară apriat, că: „Credinţa singură foloseşte şi toate vechile crezuri n'au nici un preţ...” (Iorga Istoria lit. relig. 1904 p. 79). Bianu atribuie „Tâlcul” calvinilor (v. o. c. p. 9 u), tot aşa şi Iorga (o. c. p. 24); — asta de altcum n'are de a face cu esenţa lucrului; cel puţin nu: pentru referinţele noastre de aci. În acelaş an, într-o aceleasă împrejurări, apare şi „Molittelnicul” românesc, în care din cele 7 taine: numai Botezul, Eucharistia şi Căsătoria sunt pomenite. Se începe de altcum în ăst mod: „Româneşte am scris acest molittelnic, cum să înţeleagă şi popa ce zice însuş, şi oamenii ce ascultă, că alte limbi înţeleg, şi Dumnezeu aşa a fost lăsat Prorocilor şi Apostolilor: să grăiască cum înţeleg oamenii... Fraţii mei popi, cu bun înţeles şi mare frică şi cinstite pomeniţi numele Domnului, *nu boscorodiţi*, că vă bate Dumnezeu” (Bianu o. c. p. 11).

Dar toate apucăturile astea dulcege ale luteranilor n'au mers prea departe — bag seama le-a fost prea scurt timpul cât le-a stat la îndemână.

Îndată ce a pătruns calvinismul în Casa domnitoare s'a pornit în lung şi lat opera Ungurilor calvin în numele „libertăţii conştiinţii.”

Primul episcop român ademenit a fost episcopul George de Sân Georgiu, pomenit mai sus la an. 1566 — cu reşedinţa în Teiuş. — A fost, fără îndoială, un aprig luptător pentru introducerea limbii româneşti în biserică, dar eră, în aceeaş vreme, săturat de ideea calvine.

În Braşov, sub influinţa lui, Români încep a-şi ţine un „predicator” românesc.

Se vede însă, că pe lângă tot zelul, nu i-a succes în destul secerişul între Români, a căror bună parte, încă drept credincioasă în acelaş timp sub Christofor — preferiau a rămâne „orbi între orbi,” dar nu cetiau Evangelia românească alui Coresi, ci pe cea slăvenească (Iorga o. c. p. 23) de mai înainte.

Pentru aceea se plânge la Ioan Sigismund în 1567, că popii nu-i plătesc „censul obicinuit,” că nu vin la sinoade şi că-l batjocuresc „spre scandal public” (Dr. Bunea o. c. p. 40) Ioan Sigismund ia energice hotărâri în repetite rânduri (1567 Octomvrie şi Noemvrie) şi impune strict observarea limbii

româneşti (bun paravan!) în tâlcuirea „Evangeliului curat” şi ameninţă cu isgonire pe cei cari s'ar împotrivi.

Efectul tuturor presiunilor însă, precum se poate vedea şi din diata dela 1568, şi deci George, superintendentul calvino-român nu cu multă ispravă a trecut în cea lume la capătul anului 1568.

Urmaşul lui George a fost Pavel Tordaşi, care — ca şi succesul său: Mihail Tordaşi — se întrecea în zelul de a propaga calvinismul, la spatele căruia pândia magiarismul.

Încă înainte de P. Tordaşi funcţionează un călugăr-preot episcopul protestant-român Sava, trecut anume la calvinism în 1568, dar în scurtă vreme „acel călugăr lăpădându-se de profesiunea evanghelică şi *doctrina creştinească* (prot.) a părăsit de bună voie ţara Ardealului (vezi Dr. Bunea: Noi date despre episcopii protestanţi ai Românilor în „Ierarhia...” p. 236). Averele acestuia „totale et integram domum vladiceae Zawa calugeri in possessione nostra Lankerek in sede nostra Saxonali Szesebes existentem habitam” o predă Ioan Sigismund lui P. Tordaşi (Dr. Bunea în „Ierarhia...” „Aduas” p. 333).

Imprejurarea, însă, că după moartea fanaticului protestant Ioan Sigismund, care impunea Romanilor cu forţa: episcopi calvini, — urmă pe tron familia Báthory-ştilor catolici, iar sub aceştia prosperă şi biserică Românilor necalvinizaţi: n'a asigurat multă isbândă vlădicilor: Tordaşi.

Ştefan Báthory anume, pentru că de-o parte nu simpatiză de fel cu calvinii, iar de altă parte eră avizat la bunăvoinţa Românilor spre a-şi întări tronul, numeşte la 1572 de episcop pe „cinstitul Popa Eftimie”, care după doi ani reînfiinţează două episcopii: a Silvasului a cărei moştenire a trecut în 1599 la episcopia Bălgradului; şi alta: a Vadului (Dr. Bunea Ierarhia... p. 42).

Sus numitul Pavel Tordaşi cu reşedinţa în Lancrăm (între Sas-Sebeş şi Alba-Iulia) în diata dela Alba-Iulia la 19 Nov. 1571. nu întârzie a pretinde în art. 64 ca: „episcopii şi popii româneşti să se ţină de datina, ce a sustat sub Domnitorul repausat (I. Sigismund). (V. Cipar: Arhiv. p. 301).

Pe vremea aceasta apare în Braşov şi Psaltirea românească pe seama reformatilor tipărită tot cu ajutorul lui Coresi, care, altcum lucră şi pentru Români credincioşi pravoslavniciei, căci tot el tipăreşte cu ucenicii săi la 1568 în slavoneşte, „Mineiul de praznice” în numele lui „Alexandru Voevod Domnul Ţării — Româneşti şi al Mitropolitului Eftimie”; la 1574 şi 1575 tipăreşte pe seama aceloraş în Slavoneşte „Octoiul cel mare”, iar cu câţiva ani în urmă încă „Triodul” şi „Octoiul mic.”

Pe lângă cărţile aceste din urmă, în frunte cu stemele Voevodului român, — apare la 1579 în Bălgrad cu stema Bato-reştilor din tiparniţa unui: Lorinţ Diac „Evangelia” „din porunca marelui Voevod Batar Christof”; şi „Mineiul cel mic la Sas-sebeş în 1580 tot de Coresi pentru „Mitropolitul Ghenadie al Ardealului,” care se jăluie că s'a făcut „în timpurile din urmă din partea popoarelor de altă credinţă mare

stricăciune şi scădere a sfinţelor biserici, precum şi împuţinare dumnezeieştilor cărţi (Bianu V. e. p. 12.)

Mişcarea astă vie de-a tipări cărţi pravoslavnice, ca apucătură învăţată *dela* „reformaţi” în *contra* „reformaţilor” a stânenit hotărât foarte mult succesele calvinilor şi a conferit să înţelege, totodată mult la întărirea acelora, pe cari ispitele şi ameninţările încă nu-i abătuse dela credinţa dreaptă.

Cea din urmă carte româno-calvină, în epoca aceasta e „Pălia dela Orăştie” la 1582 sub vlădicul Mihail Tordaşi — cu ştirea Măriei lui Bator Sigmond Voivodul Ardealului şi a Ţării Ungureşti şi cu ştirea şi cu voia a toţi domnilor mari şi sfetnici ai Ardealului pentru intrămarea Bisericii sfinţe a Românilor” (Bian o. c. p. 12.)

Sunt deosebit de interesante şi următoarele cuvinte din prefaţa cărţii: „Eu Tordaşi Mihail ales Episcop (căci Episcopul român pravoslavnic se denumia) şi cu *Herce Ştefan, propovăduitorul* Evangheliei lui Hristos în oraşul Caran-sebeşului, Zakan Efrem *dascălul* de dascălie a Sebeşului şi cu *Peştişel Moisi propovăduitorul* Evangheliei în oraşul *Lugojului* şi cu *Akirie* protopopul Varmediei Hunedoarei ţinum într'una.”

Calvinismul se vede a fi progresat binişor între Români; aşa reapare şi din Sinodul calvinesc dela Dobriţin deja la 1566 unde se ieau măsuri pentru organizarea bisericii Românilor, ordonându-se, ca: „să li-se aleagă protopopi, cari să se îngrijească, ca *întoarcerea popilor la calvinism să se facă din convingere* şi nu numai din motivul, că pe calea aceasta să scape de sarcina iobăgiei” (Hunfalvy: Az olákok tört. II. p. 331. Vezi şi Dr. Bunea V. E. p. 33 u.)

Cu moartea lui Mihail Tordaşi (1585) s'a stins cel din urmă vlădică româno-calvin căci în locul lui nu s'a mai pus urmaş.

Relaţiunile politice, în cari a ajuns Ardealul în următoarea epocă de o jumătate de veac după moartea lui Christofor Báthory au pus mare stavilă pornirilor ăstora de urât proselitism ale stăpânilor; au încetat deci pentru o scurtă vreme şi vexările, la cari erau expuşi Români ardeleni.

Bine că nici acum n'au încetat veleităţile de-a calvinisa pe Români, sub Sigismund Báthory, Ştefan Bocskai, Sigismund Rákoczy: doar întreg Ardealul şi ţara ungurească ferbeau de neînţelegeri religioase, — deci n'au putut rămâne neatinşi nici Români: — totuşi presiunea n'a lăsat urme, ca de pildă mai târziu sub George Rákoczy şel.

Pricina — pe lângă pomenita politică incurcată — eră şi faptul, că înşiş sectele protestante (luterană, calvină, unitară) aveau continuu frecări între sine: „tu mai multe locuri se băteau în biserică până la sânge, iar în comitatul Baranya au chiar spânzurat pe un predicator unitar: George Alvinczy (V. Dr. Karácsonyi o. c. p. 119.)

Cea mai înverşunată luptă însă o purtau în comun tustrele secte în *contra* catolicismului, dela care atraseră într'o vreme pe aproape toţi nobilii unguri.

Nostim din cale afară, cum aceste secte parasitară sub egida „libertăţii religioase” exerciau, îndată ce prindeau niţea putere

cel mai crunt despotism: i-și propagau învățăturile cu terorizări și cu intoleranță ne mai pomenită, nimicind totul, ce nu era „reformat.“

In scurtă vreme au prăpădit întreaga viață cinstită creștinească ne mai pomenind și aceea, că dincolo de Dunăre și în părțile nordice ale Unguriei au produs oribile ravagii pretutindenea.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopicească, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
 „ „ „ doi „ 120
 „ „ „ trei „ 160
 plus 20 fl. portu pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se dorește un orar pentru școala cu un învățător, ori cu mai mulți învățători — Altcum se trimite întreagă colecția, ce costă 230 cor. franco.

Atragem atențiunea oficiilor protopopești și parohiale, precum și-a învățătorilor noștri din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș, dieceza Szamosújvár Gherlei Nagyvárad—Orășii mari și din dieceza Lugos—Lugosului asupra hotărârii conferenței Episcopicești din 7 Septembrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât și *Planul de învățământ și îndreptarul metodic* sunt obligatoare pentru toți.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

„*Lucafașrul*“ Nr. 5 cu următorul sumar bogat și variat: Ștefan Cacoveanu: Vulturul și vulpea (fabulă în versuri). — Oct. C. Tăslăuanu: Un învățător al neamului: Titu Maiorescu. — I. Enescu: Rapsodii (poezie). — Constanța Hodoș: Ultimul prieten. — I. U. Soricu: Carmen (poezie). — Poporanismul — O anchetă literară. — Răspunsul d-lor: Il. Chendi și E. Hodoș. — G. Bogdan-Duică Cronică teatrală: Electra de Sofocle. — Cronică: Ana Câmpeanu — Veronica Micle (Dr. Nicolae Drăganu). D-l Vlahuță despre d-l Maiorescu. Călșeri în Viena. Portul național. D-l Slavici și Academia română. Știri. Ilustrațiuni: Titu Maiorescu (cea mai nouă fotografie). Călșeri la revelionul societății „România Jună“ din Viena.

In editura Institutului de Arte Grafice și Editură „Minerva“ *Rapsodii și balade versuri* de Ion Bârceanul.

Poetul cel mai nou ale cărui puternice versuri încă dela început au avut un atât de mare răsunet, de aci înainte va putea fi apreciat până și în straturile cele mai largi ale publicului românesc, mulțumită volumului de curând apărut.

De multă, de foarte multă vreme nu s'a mai oferit publicului cititor un volum de

adevărată poezie, puternică și nouă totodată astfel ca singuri să ne întrebăm cum de se pot pune în limba românească lucruri până acum neobișnuite!

Toți cei cu simțire pentru durerile neamului nostru vor primi cu bucurie versurile din „Cartea întâia“ a volumului de „Rapsodii și Balade“ precum toți cei cari au trecut prin valurile iubirii vor recita romanțele din „Cartea a treia“. Și ce minunată e împărțirea volumului în cinci cărți. Dacă ele vor fi simbolizând fiecare câte una din cele cinci coarde ale lirei, în schimb nu e vers în care să nu răsune toate cele cinci coarde. Ne facem o datorie să recomandăm publicului cititor cartea poetului celui nou. De vânzare la toate librăriile. Prețul: Lei. 1.50

„Biblioteca pentru toți“ „*Sposedania unui medic*“, de celebru povestitor englez *Conan Doyle*, tradusă de *Ludovic Daus*, va face credem deliciile admiratorilor celebrului creator al lui „*Scherlok Holmes*“. Sunt în acest volum trei bucăți de cel mai palpitant interes și anume: *Mumia*, o povestire fantastică în genul lui *Edgard Poe*, genialul poet al spaimei — înfricoșătoare în toate amănuntele ei și neîntrecut de originală; — apoi vine nuvela *Amant, soț și medic*, o tragedie din dragoste de un dramatism culminant, și *O execuție* povestea fantastică a unui condamnat la moarte, care nu poate fi omorât.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruția**

Nr. 9005—1909
 consist.

(16) 1—2

Anunț de esarândare.

Bunul comasat din comuna Cut, aparținător fondului Seminarial în mărime de 288 iugăre 440 org. □ loc arător, 210 iug. 190 org. □ fânaș, rături și grădini. 247 jug. 313 org □ pășune, 9 jugăre 140 org. □ vie, — administrat de Prea Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, să va da în arândă pe calea licitațiunii publice pe 6 — șeasă — ani succesivi dela 24 April 1911 până la 24 April 1917.

Licitațiunea publică să va ținea în Blaj la **29 Martie 1910** st. n. la oarele 10 a. m. în cancelaria advocațială din curtea metropolitană. Prețul de esclamară va fi 10,000 Cor. sub care preț de arândă bunul nu să va esarândă.

Condițiunile de esarândare se pot vedea în cancelaria subscrișului și la Administrația Centrală Capitulară.

Cei-ce doresc a lua parte la licitare sunt datori a depune vadiul de 10% din prețul de strigare, adică 1000 Cor. în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Oferțele prezentate în scris până la acel termen să vor face pre lângă acudarea vadiului amintit și pre lângă declarația, că oferentul cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj la 5 Martie 1910.

Dr. Iuliu Maniu,
 avocat arhidiecezan.

Fî atent!

Fără de nici o cercetare chimică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete **START** antinicotin

dacă arde un tub gol START și seamănă cenușa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

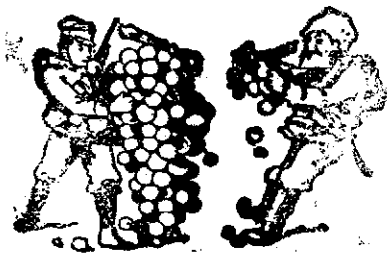
După scurtă folosință, se poate convinge fiecare, că influințează excelent asupra sănătății, și nu uscă gâtteleul.

Hârtia de cigarette START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutunge-riile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

15 (3-10)

Prima pepinerie de viță de vie pe
Târnăvă.

Proprietar: **Frideric Caspari**

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, se garantează veritabilitatea speciei.

Binevoii a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 13-20

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medicii. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 8-?

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

— SIBIIU —

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

— recomandă —

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2-9-52)

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

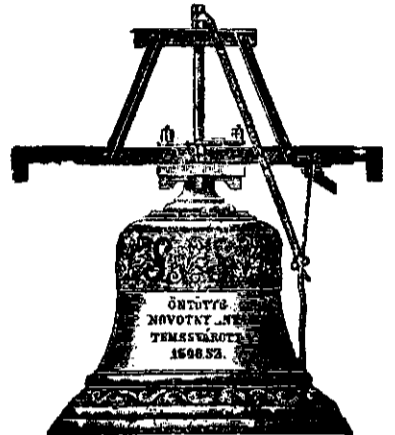
3 9-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă. pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In propriul interes

Primește numai **BOHN**
— țigla —

din Nagykinda și Zsomboly respingând ori ce altă țigla de calitate inferioră pentru că numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

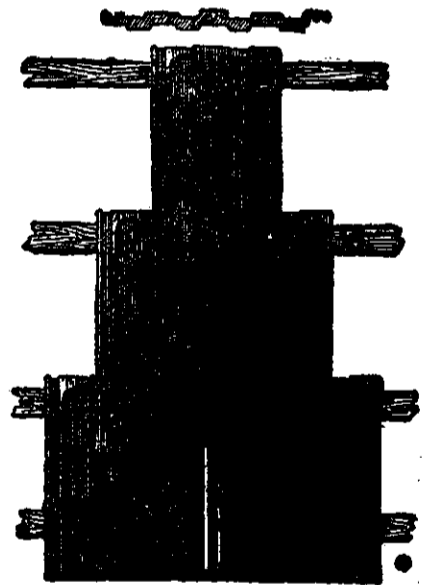
Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 51-?

Țigla Bohn de Nagykinda.

Țigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Prețul: 50 fil. + 10 fil. porto postal